

Forslag

til

Lov om ændringer i lov om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde.

Fremsat den 15. december 1965 af *Else-Merete Ross, A. C. Normann, Helveg Petersen og Skytte.*

§ 1.

I lov nr. 187 af 20. maj 1933 om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde, som ændret ved lov nr. 145 af 23. april 1952, foretages følgende ændringer:

1. § 1, stk. 1 affattes således:

„Stk. 1. Værnepligtige, for hvem militærtjeneste af enhver art efter foreliggende oplysninger må anses for at være uforenelig med deres samvittighed, kan af indenrigsministeren efter forhandling med forsvarsministeren fritages for militærtjeneste mod at anvendes til civilt arbejde, der dog ikke må tjene militære formål.“

2. Efter § 1, stk. 1, indsættes som nyt stykke:

„Stk. 2. De civilt værnepligtiges arbejdskraft udnyttes i offentlige eller af indenrigsministeren anerkendte virksomheder af almennyttig karakter, idet deres personlige uddannelse og færdighed så vidt muligt udnyttes, f. eks. inden for hospitalsvæsenet, børne-, sindssyge- og åndssvageforsorgen, skoler og anden undervisning, museer, geologiske undersøgelser, måleopgaver, laboratoriearbejder, humanitære organisationer o. lign.“

3. § 1, stk. 2, bliver stk. 3 og affattes således:

„Stk. 3. De nærmere bestemmelser vedrørende ordningen af det civile arbejde — hvis udbytte tilfalder staten eller efter særlig aftale den humanitære organisation — træffes af et administrativt organ under indenrigsministeriet, der ligeledes er beretti-

get til at bestemme formerne for eventuel undervisning og oplæring.“

4. § 4, stk. 1 affattes således:

„Stk. 1. De til civilt arbejde overførte opføres i et civilværnepligtsregister under indenrigsministeriet. De nærmere bestemmelser med hensyn til løn, kost, logi og lignende træffes af det administrative organ under indenrigsministeriet.“

5. § 5, stk. 1, affattes således:

„Stk. 1. Det civile arbejdes varighed er den samme som den for tiden ved hæren normale med et tillæg på 6 måneder, der dog nedsættes proportionalt i takt med nedsættelse af den militære tjenestetid. Genindkaldelse til civilt arbejde kan ikke finde sted, jfr. dog § 9.“

6. § 7 affattes således:

„Stk. 1. Den arbejdspligtige, som i sit arbejdsforhold gør sig skyldig i ulydighed, forsømmelse eller andet slet forhold, skal af den ansvarlige på arbejdsstedet indberettes til det administrative organ under indenrigsministeriet og kan af dette idømmes disciplinærstraf i form af ekstras tjeneste eller forflytning efter nærmere af indenrigsministeren fastsatte regler.

Stk. 2. Det administrative organ udarbejder regler, hvorefter de arbejdspligtige vælger tillidsmand/mænd, der kan optage forhandlinger med den ansvarlige på arbejdsstedet og det administrative organ om de arbejdspligtiges forhold.

Stk. 3. I alle sager af den i stk. 1 nævnte art skal tillidsmanden/mændene høres.“

7. I § 8, stk. 1, affattes 6. punktum således:

„Bortset fra det sidstnævnte tilfælde vil den del af straffetiden, som falder før den normale hjemsendelsesdag, være at regne som en del af den pligtige arbejdstid.“

8. § 9 affattes således:

„Hvis der foretages ekstraordinær ind-

kaldelse af mandskab til forsvaret, kan indenrigsministeren foranledige genindkaldelser til civilt arbejde af tilsvarende varighed som genindkaldelserne ved forsvaret.“

§ 2.

Denne lovs bestemmelser finder anvendelse også på dem, der ved dens ikrafttræden udfører civilt arbejde.

Bemærkninger til lovforslaget.

Bestemmelser angående værnepligtiges anvendelse til civilt statsarbejde fastsattes ved lov nr. 625 af 13. december 1917, som afløstes af loven af 20. maj 1933, der er ændret ved lov af 23. april 1952.

De ændringer, der er foretaget, har væsentligst drejet sig om tjenestetidens længde, medens selve principperne for de civile værnepligtiges arbejdsforhold stort set er uændrede siden 1917.

Forslaget til ændring af nugældende lov bygger på to synspunkter.

1. Indenrigsministeriet har længe søgt at finde nye og produktive arbejdsopgaver for de civilt værnepligtige inden for offentlige virksomheder af almennyttig karakter, hvor de værnepligtiges personlige uddannelse og færdigheder så vidt muligt kan udnyttes og udvikles, på samme måde som det er tilfældet i flere andre NATO-lande.

2. Nedlæggelse af lejrene i Gribskov og Kompedal vil være en væsentlig besparelse. I lejrene har den enkelte civilt værnepligtige stået staten i 10.000-12.000 kr. om året, varierende efter antallet i lejrene. I finansåret 1961-62 anvendtes alene 376.385 kr. til honorar og medhjælp. Ved den foreslåede ordning anslås udgiften at blive ca. det halve. Yderligere vil staten få væsentlig større indtægter ved de her foreslåede arbejder end ved det hidtidige skovarbejde.

Der oprettes derfor et administrativt organ under indenrigsministeriet til at varetage de civilt værnepligtiges arbejdsfordeling og arbejdsforhold. På grundlag af de værnepligtiges nøje redegørelse for deres uddannelse og tidligere arbejde anviser det administrative organ de værnepligtiges arbejde.

Da de værnepligtiges evner og forudsætninger må formodes at være meget forskellige, oprettes et kartotekssystem over behov for midlertidig assistance fra en lang række offentlige institutioner af

social, faglig og videnskabelig art samt humanitære organisationer. Er der ikke direkte behov for den uddannelse eller oplæring, de værnepligtige har, bliver oplæring i beslægtede fag en forudsætning for anbringelse.

En værnepligtig kan ikke modsætte sig en sådan oplæring. Denne oplæring vil være at regne for en del af den fastsatte tjenestetid.

Regeringen har i sit forslag til ændring af de civilt værnepligtiges arbejdsforhold lagt vægt på at finde frem til en ordning, der svarer til ordninger inden for andre NATO-lande, specielt de nedenfor omtalte.

Ordninger i andre lande.

Holland.

I Holland var der pr. 1. januar 1961 i alt 106 militærnægtere, hvis arbejdstjeneste var fordelt således:

1. 25 (24 pct.) lejr „Vledder“, hvor størstedelen er beskæftiget med reparationsarbejder på offentlige områder, såsom veje, bygninger, kanaler o. lign., et par enkelte dog med stencilering og bogbinding.

2. 65 (58 pct.) Statens psykiatriske institution i Eindhoven.

3. 12 (11 pct.) Undervisningsministeriets lejre og internater for ungdomsforsorg.

4. 3 vandbygning og deltatjeneste.

5. 2 statens bygningsvæsen i Haag.

6. 1 statens skattedepartement i Utrecht.

7. 1 statens trykkeri i Haag.

Tjenestetiden er 12 måneder længere end den militære.

Vest-Tyskland.

Af de 2 årgange 1937-38 regnes der med i alt 2.400 militærnægtere, af hvilke ca. 800 var indkaldt i 1961.

§ 1 i den tyske lov om den civile erstatningstjeneste af 13. januar 1960 lyder således:

„1. I den civile erstatningstjeneste udføres opgaver, som tjener almenvellet, dertil hører særlig tjeneste i sygehuse, helbredelses- og plejeanstalter.

2. For så vidt der ikke i fornødent omfang er beskæftigelsesmuligheder i sygehuse, helbredelses- og plejeanstalter, anvendes den civile erstatningstjeneste fortrinsvis til indretning af foranstaltninger med sociale og velgørende øjemed, til forebyggelse af eller afhjælpning af skader, som fremkaldes af katastrofer eller ulykkestilfælde, samt til andre almennyttige og erhvervsmæssigt værdifulde arbejder, som tilsigter fremme af vandregulerings- og vandbygningsvirksomhed samt opdyrkning af jord.“

Den tyske „erstatningstjeneste“ foregår ikke alene på offentlige institutioner, men også på private institutioner, der er anerkendt af arbejdsministeriet. Disse institutioner sørger selv for kost, logi og arbejdsklæder til de tjenestegørende og modtager 7.50 DM pr. dag pr. person for dette. Den tjenesteplygtige kan selv fremsætte anmodning om at måtte gøre tjeneste i en bestemt af disse anerkendte institutioner. De tjenesteplygtige vælger til varetagelse af deres interesser inden for tjenesten en tillidsmand. Gør de tjeneste enkeltvis eller i grupper på mindre end fem, skal „der Betriebsrat“ eller „Personalrat“ tage sig af dem. De unge er forpligtede til at gennemgå en vis uddannelse, hvis det arbejde, de sættes til, kræver særlige forudsætninger. De må kun nægtes bibeskæftigelser, hvis disse skulle hindre det tjenstlige arbejde eller stride mod tjenstlige krav.

Tjenestetidens varighed er den samme som inden for militæret (18 måneder).

Lønninger og andre ydelser (som familiebidrag o. lign.) fastsættes efter de tilsvarende militære regler.

I tilfælde af overflyttelse til civilt arbejde fra „Bundeswehr“ regnes den aftjente militærtjeneste den pågældende til gode.

England.

Inden værnepligten ophævedes i England, havde militærnægterne i visse tilfælde mulighed for enten at fortsætte i deres hidtidige beskæftigelse eller at udføre særlige opgaver inden for hospitaler, skov- og landbrug, „Friends Ambulance Unit“ eller „International Voluntary Service for Peace“. I sidstnævnte tilfælde påtog organisationerne sig opsynet og gav indberetning om vedkommendes arbejdsforhold. Det kunne pålægges de værnepligtige at gennemgå en vis oplæring inden for det arbejde, de blev sat til.

Det civile arbejde blev ikke organiseret af regeringen, men af lokalkomiteer, hvori bl. a. 2 fagforeningsfolk deltog for at varetage fagforeningernes interesser.

Den civile tjenestetids varighed var 60 dage længere end den militære.

Norge.

Det civile arbejde skal ifølge loven være uden forbindelse med militære indretninger og foretagender og udføres under civilt opsyn. Arbejdet foregår dels for det offentlige, dels for private.

Tjenesten udføres i lejre eller udeforlægninger. Civilarbejderne beskæftiges fortrinsvis med skovarbejde og vejarbejde, men har også været benyttet til arbejde i forbindelse med istandsættelse af sociale institutioner som f. eks. skoler for unge lovovertrædere, til arbejde ved historiske mindesmærker, til landmålingsarbejde, til udgravning for universiteter, til drift af gårdbrug, der forsyner lejrene med landbrugsprodukter, og til underordnet administration i lejre og til reparation og bygningsarbejde i disse.

Enkelte har været anbragt ved mere individuelle opgaver som tjeneste ved brandstationer og kontor-tjeneste.

Private, der beskæftiger de arbejdspligtige, betaler 15 kr. pr. mand pr. dag. Efter en for nylig truffet ordning tilfalder disse penge u-landshjælpen, hvilket skal have medført betydelig tilfredshed hos nægterne.

I udeforlægningerne må nægterne i vidt omfang selv sørge for deres forplejning mod en vis kostgodtgørelse. Kontrollen med disse nægttere angives at ligge i arbejdsgevirernes interesse i at få arbejdet godt udført.

Tjenestetiden er 50 pct. længere end den ordinære minimumstjeneste i infanteriet. Den civile arbejdstjeneste kan som disciplinarmiddel foranstalte flytning til anden arbejdsplads og forlænge tjenestetiden. Yderligere disciplinarmiddel er offentlig retsforfølgelse.

USA.

I USA anvendes militærnægterne i regerings- eller „non-profit“-institutioner „with work in national health, welfare and interest“. Tjenestetiden er den samme som den militære. Straffebestemmelserne for ikke at overholde loven er meget strenge.

Tjenestetiden for civilt arbejde er meget forskellig i de omtalte lande. Den danske regering ønsker at opretholde en i forhold til den militære tjenestetid forlænget tjenestetid for de civilt værnepligtige, da den længere tjenestetid anses for det for tiden

bedste kriterium for, at den værnepligtiges overbevisning om ikke at kunne udføre militærtjeneste, er virkelig alvorligt begrundet.

Med hensyn til de enkelte forslag bemærkes følgende:

Til § 1.

Til nr. 1-3.

§ 1, stk. 1. Udtrykket „samvittighed“ omfatter ikke blot som i gældende lov religiøse, etiske og humanistiske motiver, men også politiske motiver, idet det er urealistisk at skelne mellem en etisk/moralsk og en politisk holdning, idet etik og politik er to sider af samme sag, nemlig et menneskes overbevisning.

Ordene „andet statsarbejde“ er erstattet af „civilt arbejde“ i overensstemmelse med selve lovens navn om „værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde“ og for at gøre ordningen mere smidig i lighed med forholdene i Norge og Tyskland.

§ 1, stk. 2. Der henvises til de indledende bemærkninger.

§ 1, stk. 3. Der henvises til de indledende bemærkninger. Selv om de civilt værnepligtige søges anvendt så vidt muligt efter uddannelse og færdigheder, kan både undervisning og oplæring inden for det specielle arbejde, de sættes til, være en nødvendig forudsætning for, at de kan gøre en effektiv indsats.

Til nr. 4.

§ 4, stk. 1. Da de civilt værnepligtige tænkes bragt under forskellige forhold, kan der ikke være ensartede regler angående kvarter, forplejning, dagpenge o. s. v. Det administrative organ må i hvert enkelt tilfælde skønne, hvad der er rimeligt. Vejledende vil være bestemmelser for militært værnepligtige, der i deres tjenestetid udfører civilt arbejde, f. eks. videnskabeligt arbejde, og ikke går i uniform eller bor på kaserne.

Til nr. 5.

§ 5, stk. 1. Den foreslåede affattelse medfører en automatisk regulering af det civile arbejdes varighed i tilfælde af ændringer i den militære tjenestetids længde. Nedsættes tjenestetiden i hæren med f. eks. $\frac{1}{4}$, fra 16 til 12, nedsættes det civile arbejdes varighed tilsvarende fra 22 til 16 $\frac{1}{2}$ måned.

Til nr. 6.

§ 7, stk. 1. Det forudsættes, at der på hvert arbejdssted er en person, der er ansvarlig for den civilt værnepligtiges opfyldelse af arbejdsforpligtelserne og giver indberetning herom til det administrative organ.

§ 7, stk. 2. I de nuværende lejre er der etableret en tillidsmandsordning. Selv om valg af tillidsmænd kan være forbundet med nogen vanskelighed, når de indkaldte arbejdere er spredt rundt i landet, føles det alligevel naturligt, at de arbejdspligtige har ret til at vælge tillidsmænd til forhandling med arbejdsledere og det administrative organ.

Til nr. 7.

Det foreslås, at udstået straf regnes som en del af tjenestetiden.

Til nr. 8.

Bestemmelsen i gældende lov om forlængelse af det civile arbejdes varighed som følge af forlængelse af tjenesten ved forsvaret må anses for overflødig efter den foreslåede affattelse af § 5, stk. 1. Den foreslåede affattelse af § 9 tilsigter derfor at lade den nævnte bestemmelse udgå.

Til § 2.

Af praktiske grunde må der for de værnepligtige, som kun mangler få måneder af deres tjenestetid, gælde særlige overgangsbestemmelser, som fastsættes af det administrative organ.